UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput Unicum Sanctus fidem prædicat, Maximiano imperatori, ad gladiatorum spectaculum properanti, captivus sistitur, illiusque jussu custodiæ primum mancipatur, ac deinde etiam occiditur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72229

Visual Library

A, ANONYMO. *peratorem anno 876 misit, Anastasium designari, indubitatum apparet; quodnam autem ante tempus Anastasius hic* S. Demetrii, *Thessalonicensis martyris, quam hic damus, Passionem e lingua Græca in Latinam converterit, Commentarii prævii num. 15 vide expositum, intelligesque etiam ex ibidem dictis lucubrationem isthanc ab Anastasio ad Carolum Calvum imperatorem anno 875 aut altero e binis sequentibus missam fuisse.*

c *Hunc esse illum ipsum Johannem S. R. E. diaconum, in cujus gratiam Collectanea Græca, a Sirmondo edita, Latinitate, ut eidem Johanni, ecclesiasticam historiam meditanti, adjumento essent, Anastasius donavit, Mabillonius tom.* I *Veterum Analectorum pag. 96 affirmat, nec, quantum opinor, a veritate in hac sua assertione deviat.*

d *E voce* nuper, *qua hæc Anastasii assertio afficitur, simulque ex eo, quod Anastasius anno 875 aut altero e binis seqq., uti ad lit.* b *docui, ad Carolum Calvum imperatorem Sancti nostri Passionem miserit, consectarium est, ut hanc certe haud diu ante annum 875 e Græco in Latinum* B *sermonem transtulerit.*

e *Alludatne hic Anastasius ad unguentum, quod, cum Thessalonicæ versaretur ac proin ætate sua seu seculo nono e Sancti nostri Thessalonicæ tumulo prodigiose scaturierit, pro certo asseverare non ausim, licet interim jam inde ab eo tempore miraculum istud habuisse locum, indubitatum appareat, uti in Commentario prævio §* VIII *videre licet.*

f *Utinam Anastasius, ut, quo de cultu, quem Sanctus noster scriptoris illius ætate seu seculo nono Romæ habuerit, certo constaret, quidquam hic protulisset, unde sibi,* S. Demetrium, *cui Johannes diaconus in domo sua oratorium consecratum habebat, unum eumdemque cum Sancto nostro Thessalonicensi martyre homonymo esse, exploratum exstiterit! Vide Commentarii prævii num. 141.*

CAPUT UNICUM

C *Sanctus fidem prædicat, Maximiano imperatori, ad gladiatorum spectaculum properanti, captivus sistitur, illiusque jussu custodiæ primum mancipatur, ac deinde etiam occiditur.*

Sanctus, dum fidem prædicat, a b

Cum imperator Maximianus in Thessalonicensium degeret civitate *a*, homo superstitiosus piæ religionis auditores persequebatur, et interficiebantur ab eo *b*. Inter quos erat beatus Demetrius, manifestum faciens semetipsum absque ullo timore, qui a juventute et bona egerat opera, et alios docuerat. Docebat enim, qualiter divina Sapientia descenderat ad terram de cælo, ut hominem, qui mortuus fuerat peccato, vivificaret sanguine proprio *c*.

c Maximiano imperatori gladiatorum spectaculum,

4 Cum hæc et alia multa prædicaret, quidam ministri imperatoris, qui ad capiendos Christianos fuerant deputati, tenentes sanctum Demetrium imperatori obtulerunt Maximiano. Contigerat enim ire imperatorem ad stadium civitatis propter eos, qui ad singulare certamen fuerant congressuri. Illic enim parabatur per quasdam tabulas circulus circumseptus, ubi suspecturus erat eos, qui ex adverso invicem theatrice se impugnarent *d*. Quia delectatio erat ei adspicere humani sanguinis fusionem. D d

quo Lyæum, sibi dilectum, decertantem visurus erat,

5 Verumtamen non sine cura et sollicitudine habebat quod esse sibi delectabile cernebatur. Flagrabat autem desiderio circa quemdam, Lyæum nomine, monomachum, qui jam multos virtute ac mole corporis abusus, exstinxerat, occidendi experimentum per meditationem et consuetudinem possidens. Hunc eo quod omnes formidarent, et nullus, ei qui resisteret, videretur, inter primos Maximianus habebat, et diligebat, et libenter in eum respiciebat.

adeunti, captivus sistitur, jussu illius custodiæ mancipatur, e

6 Landabat autem et mirabatur, et quasi super magna re in superbia viri gloriabatur *e*. Porro cum prope stadium pervenisset, tunc adducunt ei, qui ceperant, beatum Demetrium. Audiens autem imperator, quod Christianus esset, quia se totum ad præsentiam spectaculi contulerat, beatum Demetrium jussit ibidem juxta E stadium exsistere, et penes publicum balneum custodiri. Ipse vero Imperator residens, Lyæo introducto, interrogabat, quis singulare cum eo vellet inire certamen, dona promittens et proponens *f*. f

ac deinde, cum a Nestore, singulari sese, nequicquam imperatore id dissuadente, g

7 Et quidam adolescens nomine Nestor *g*, a superioribus exsiliens gradibus, adversus Lyæum stabat, singularem conflictum arripere cupiens: ita ut obstupescens Maximianus vocaret ad se Nestorem, qui ad hoc exsilierat, illique daret consilium dicens: Novi, quod te pecuniarum egestas ad tantum phantasiæ fecerit elevari, ut aut superans divitias repentinas adquiras; aut voto fraudatus, cum vita molestante careas egestate. Ego autem tibi ob miserationem qua adornaris ætatis, dabo etiam pro solo ausu condigna et sufficientia dona, et vade, habeas cum vita etiam dona. Lyæo vero temetipsum ne objicias, quoniam multos te potentiores devicit.

certamini committere contra Lyæum auso, necatus hic fuisset, h i

8 His Nestor auditis, nec recipit monita imperatoris, neque formidavit de virtute Lyæi; imperatori autem respondit: Nec pecuniis, ut adseruistis, ad hunc agonem veni, sed ut meliorem Lyæo memetipsum reddam *h*. Mox ergo tam imperator, quam hi, qui circa erant, Lyæo faventes, in iram dictis Nestoris consurgunt *i*, jactantiam ejus non ferentes: imperator vero confortabat Lyæum, et fidum eum reddebat. At ille dignum se imperatorio judicio festinabat ostendere. Cumque facta fuisset congressio, mortalem Lyæus suscepit ictum, et protinus mortuus est, et extremam fecit imperatori confusionem.

etiam occiditur, ipsoque, quo hoc factum, loco terræ mandatus k

9 Unde nec ullis pactis et repromissis pecuniis Nestori recompensans *k*, sed mox in suo solio resilivit, et tristis ad palatium reversus est. Cum autem ei quidam de Demetrio suggessissent, statim in ira permotus in ipso loco, in quo fuit retentus, jussit eum lanceis perforari. Ita beatus Demetrius bonæ confessionis martyrium consummavit. Corpus vero ejus ab interfectoribus parvipensum est: sed quidam religiosi viri noctu latenter venerunt, et sumentes illud ex ipsis, in quibus projectum fuerat pulveribus, et comportata terra, quantum potuerunt, abscondere curaverunt, ne læsionem ab aliquo de trucibus et cruentis animalibus sustineret.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

sustineret. Nulli autem post hæc curæ fuit transferre corpusculum Sancti, sed manebat sub signo *m*.

m ecclesia, postea ibidem ei exstructa, fuit honoratus.

10 Porro ut modicum celebraretur, non pauca in eodem loco facta sunt virtutum ac sanitatum insignia his, qui fide eum invocabant. Cum jam fuisset meritum Martyris divulgatum, Leontius quidam *n* Deo amabilis, vir adornans thronum Illyricorum præfecturæ, domum, quæ sanctissimum continebat Martyris corpus, cum humillima esset, et undique obruta et coangustata porticibus publici balnei ac stadii, universa nocentia mundavit et expurgavit, prædiisque amplioribus dilatavit *o* eam, et erexit ibi oratorium *p* in honore sancti martyris Demetrii, ad laudem Domini nostri Jesu Christi, cum quo est Patri et Spiritui Sancto gloria, honor et imperium in sæcula sæculorum.

ANNOTATA.

a *Cum de Maximiano imperatore, sub quo* S. Demetrius *martyrium subiit, sermo hic sit, non alium, quam Maximianum Galerium, hic designari, necesse est. Adi Commentarium prævium num.* 57 *et seq.*

b *In codice nostro signato* † *Ms.* 84, *uti et in Ms. Rubeæ vallis exemplari habetur :* Cum imperator Maximianus in Thessalonicensium degeret civitate homo superstitiosus, piæ religionis auditores persequebantur et interficiebantur. *Verum nostra lectio, Latina constructione spectata, indubie præstat; utrum autem et textui Græco, qui respondens imperfecto* Persequebantur, *sensum passivum hic habenti hujusque nihilominus haud capaci, deductum a verbo* Διωκεῖν, *passivam simul et terminationem et significationem admittenti, tempus verosimilime complectitur, conformior existat, pro certo nequeo edicere, cum Græcam Sancti nostri Vitam, quam Latinam Anastasius fecit, ad manum non habeam. Interim, cum Mombritius legat,* Cum imperat Maximianus in Thessalonicensium degeret civitate, piæ religionis auditores persecutionem patiebantur et interficiebantur ab eo, *nescio, an forsan primævus textus Græcus Latine haud aptius conformiusque ad auctoris sensum redderetur hoc modo :* Cum imperator Maximianus, homo superstitiosus, in Thessalonicensium degeret civitate, piæ Religionis auditores persecutionem patiebantur et interficiebantur ab eo.

c *Non tantum prædicasse aliosque docuisse, sed et civitatem Thessalonicensem ad Christum adduxisse* S. Demetrium, *Passio ejus, a Photio in Bibliotheca suppeditata, docet; et sane Sanctum, si non totam civitatem Thessalonicensem fidei lumine illustravit, multum tamen in ea protulisse fructum, sat certum apparet. Adi Commentarium prævium num.* 37 *et tribus seqq.*

d *In Mss. nostris Trevirensi S. Maximini et Rubeæ-vallis exemplaribus, quibus etiam codex noster, signatus* † *Ms.* 84, *consonat, ita legitur :* Hic enim parabatur per quasdam tabulas circulus circumseptus, ubi susceptурus erat eos, qui ex adverso invicem theatrice impugnaverant. *Verum nec hæc, nec nostra lectio, utut ista etiam aliquanto forte melior, admittenda videtur. Lectorem cur ita existimem docebo in Annotatis, quæ infra subjungam textui, qui transcriptis hisce Passionis Anastasianæ verbis in Passione Sancti altera, proxime huic, e qua etiam, uti in Commentario prævio num.* 15 *et seq, docui, promanasse videtur, subjicienda, respondet.*

e *Photiana Sancti Vita de Lyæo, qui alias* Lycus *aut etiam* Libeus *vocatur, hoc loco dumtaxat habet :* Erat autem gladiatorum alter maximus tyranni amicus, qui omnium optime videbatur pugnare, nomine Lyæus.

f *Duos dumtaxat, Lyæum videlicet et Nestorem, die illo, quo Maximiano, ad gladiatorum spectaculum properanti,* S. Demetrium *captum stiterunt, singulari certamine decertaturos fuisse, Photiana illius, prout Latine versa exstat, Passio indicare videtur, uti etiam Nestorem gladiatorem fuisse. Verbis enim, ad litteram præcedentem recitatis, proxime hæc habet subnexa :* Qui autem cum illo (*Lyæo nimirum*) eo die depugnaturus venerat, plebeius erat, juvenis ætate, nomine Nestor. *Verum verba, ad lit. præced. recitata, e quibus illud, si una cum verbis, hic jam transcriptis, considerentur, apparet, Græco Photii textui haud sat accurate consonant. Hic enim sic habet :* Ἦν δὲ τῶν μονομάχων ὁ μάλιστα τῷ τυράννῳ καὶ φιλούμενος καὶ δοκῶν κατὰ πάντων ἀριστεύειν, Λυαῖος ὄνομα· *hæc autem Græca verba, strictiori interpretatione adhibita ita sonant Latine :* Erat autem Gladiatorum ille (*non* alter, *quod bene notandum*) qui tyranno et maxime diligebatur et contra omnes pugnando prævalere posse videbatur, nomine Lyæus.

g *Plebeium hunc fuisse, Photiana Sancti Vita (adi, quæ ex hac ad lit. præced. dedi, verba) diserte tradit, idque etiam, quæ hic mox in Anastasiana Sancti Vita de Nestore subduntur, satis ostendunt.*

h *Ms. Trevirense S. Maximini habet :* Sed ut meliorem Lyæo memetipsum ostendam.

i *In Ms. Rubeæ-vallis legitur :* Irati sunt dictis Nestoris.

k *In Ms. Trevirensi S. Maximini additur* victoriam.

l *Qui Sancti corpus a fidelibus fuerit sepultum in Photiana ejus Passione ita exponitur :* Pii vero corpus Martyris clam de nocte, quando illis impiorum terror permittebat, in ruderibus, in quibus interfectus erat, effossa terra, sepeliunt.

m *Voci huic substituendum puto* Terra *vel* Humo, *rationemque, cur ita existimem, Commentarii prævii num.* 78 *exposui.*

n *Hic verosimiliter seculo quinto ineunte floruit. Adi Commentarium prævium num.* 74.

o *Ms. Rubeæ-vallis habet* Ditavit.

p *Ne hinc inferas, ædem sacram, quam Leontius* S. Demetrio *Thessalonicæ exstruxit, exiguæ dumtaxat molis ædificium fuisse. Videsis, quæ Commentarii prævii* § VII *disputata sunt.*

PASSIO